

Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

Zpráva z mezinárodní vědecké konference „Evropská unie a Česká republika v roce 2014 – reflexe současného stavu a budoucí perspektivy“

Ve dnech 12. a 13. června 2014 proběhla v Praze mezinárodní vědecká konference s názvem *The EU and the Czech Republic in 2014 – a reflection of the current state and future perspectives*. Jednalo se o již třetí výroční konferenci České asociace pro evropská studia (ČAES), pořádanou tentokrát společně s Právnickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci a Ministerstvem zahraničních věcí ČR; konference proběhla v reprezentativních prostorách ministerstva v Černínském paláci pod záštitou ministra *Lubomíra Zaorálka*.

Svým konceptem i zaměřením nejen na aktuální stupeň evropské integrace a místo Evropské unie ve světě, ale i na budoucí perspektivy, navazuje letošní konference přirozeně na předcházející ročníky, tedy na téma *Nové výzvy pro Evropskou unii* v roce 2012 a *Od Východního partnerství k přidružení* v roce 2013. V letošním roce bylo možno zhodnotit desáté výročí členství České republiky v Evropské unii a páté výročí Východního partnerství; právě zaměření na Východní partnerství, kterému se katedra evropského práva olomoucké právnické fakulty dlouhodobě věnuje, činilo konferenci mimořádně aktuální, což se promítlo i v účasti téměř 150 registrovaných českých i zahraničních účastníků, a to nejen z akademické sféry, ale i ze státní správy a právní praxe. Skutečnost, že se jednalo o konferenci evropského významu, se nicméně odrazila především ve složení řečníků. Organizátorům se podařilo zajistit přítomnost více než dvaceti přednášejících z celé Evropy, jak akademiků, tak významných praktiků.

Letošní ročník konference byl rozdělen na dva tematické bloky, z nichž každému byl věnován jeden den diskusí. První se zabýval perspektivami dalšího směřování Evropské unie, a to v kontextu jak ekonomické, tak lidskoprávní a obecně „občanské“ integrace. Druhý den byl vyhrazen otázkám vnějších vztahů Evropské unie se zaměřením na Východní partnerství.

Konferenci zahájila docentka *Naděžda Šišková*, předsedkyně ČAES a vedoucí vědeckého a organizačního výboru, který zajišťoval přípravu i průběh celé konference; zdůraznila, že i když by letošní rok spojený s řadou výročí sváděl k bilančnímu pohledu do minulých let, vědecká debata by měla být zaměřena hlavně do budoucnosti.

V obdobném duchu vystoupili i hlavní řečníci konference, *Juraj Chmiel* zmocněnec pro mezinárodní dimenzi EU z Ministerstva zahraničních věcí, a čerstvě zvolený poslanec Evropského parlamentu docent *Pavel Svoboda* z Právnické fakulty Karlovy univerzity. *Juraj Chmiel*, který dlouhodobě působí v oblasti diplomacie a v minulosti byl i ministrem pro evropské záležitosti, zdůraznil ve svém příspěvku zaměřeném na mezinárodní roli Evropské unie (*The Czech Republic and the EU in the Turning Year and the Crucial Times – the New Challenges and Reflections*) spíše pohled mezinárodní politiky, opřený o bohaté praktické zkušenosti. K tomu, aby Evropská unie získala na mezinárodní scéně pevné a jasné postavení, bude podle něj i přes pozitivní zkušenosti posledních let třeba ještě mnoho práce, při které by svou roli měla hrát i Česká republika. Vystoupení docenta Svobody, který dokázal zkombinovat politickou i akademickou kariéru na pražské právnické fakultě, bylo zaměřené na volby do Evropského parlamentu (*The Elections to the European Parliament 10 Years after the Czech Accession to the Union – Some Considerations*); aktuálnost jeho příspěvku byla podtržena skutečností, že se zatím posledních voleb úspěšně zúčastnil jako vedoucí kandidát jedné z politických stran.

První den konference dále proběhly tři diskusní panely. První byl věnován převážně institucionálním dopadům hospodářské krize (*EU after the Economic Crisis – Some Political, Legal*

and Economic Reflections. The Reform of the Union and the new Redistribution of Powers between the EU and the Member States). Diskusi řídil *Emil Ruffer*, ředitel odboru komunitárního práva na Ministerstvu zahraničních věcí, který rovněž působí na pražské právnické fakultě. První vystupující, profesor *Fausto de Quadros* z právnické fakulty lisabonské univerzity (*Universidade de Lisboa*), který byl mimo jiné členem řady poradních výborů připravujících změny primárního práva a specializuje se na unijní ústavní právo, se zaměřil na perspektivy prohloubení evropské integrace o tzv. politickou unii (*Europe after the Economic Crisis: Towards a Political Union*). Na jeho vystoupení navázal profesor *Takis Tridimas* (*Kings's College London*), specializující se v rámci evropských studií vedle otázek justice a soudní ochrany taktéž na ústavní problematiku, s příspěvkem zaměřeným na recentní proměny architektury unijní integrace (*The Post-Lisbon Integration Paradigm: EU Competences and EU Rights*). *Lenka Pitrová*, která se rovněž dlouhodobě věnuje unijnímu právu jak po stránce akademické na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, tak praktické – v současné době působí jako ředitelka v rámci Sekce pro evropské záležitosti Úřadu vlády – se zabývala otázkami trendu změn primárního práva (*The New Trends in the Modification of the Content of the Primary Law of the EU*), a to zejména pokud jde o dopady na jednotlivce. Jediný ekonom zaměřený na otázky evropské integrace v tomto panelu, docent *Lubor Lacina* z brněnské Mendelovy univerzity, se obdobně jako profesor *de Fausto* zabýval institucionálním dopady ekonomické krize, ovšem s ohledem na posílení koordinace hospodářských politik zemí eurozóny, a tedy vytvoření skutečné hospodářské unie (*Ex-ante Coordination of Economic Policies in Eurozone – Impact on Czech Republic*). Intenzivní debata, která na úvodní příspěvky navázala, se zaměřila zejména na možnosti prohloubení integrace a jejich dopadů na jednotlivce.

Výhradně otázkami jednotlivců, a to v kontextu unijního občanství, se zabýval druhý panel (*European Citizenship and Deepening of Elements of the Civic Dimension of the Union*), kterému předsedala docentka *Běla Plechanovová* z Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy, která je v současné době vedoucí katedry mezinárodních vztahů a která se dlouhodobě věnuje evropským studiím zejména z politologického hlediska. I v případě tohoto panelu se jednalo o vysoce aktuální téma, podtržené navíc tím, že i letos pokračuje Evropský rok občanů, vyhlášený v loňském roce u příležitosti dvacátého výročí zavedení unijního občanství. S prvním příspěvkem vystoupil *Jiří Zemánek*, od letošního roku soudce Ústavního soudu, který je v oblasti evropského práva dlouhodobě aktivní v rámci své akademické kariéry na pražské právnické fakultě. Jeho příspěvek (*The Identity-Building and Democratic Legitimacy beyond the National State: the Role of European Citizenship*) se zabýval významem unijního občanství pro posílení legitimacy supranacionálních evropských institucí. Obdobně docent *Alexander Balthasar*, který se na univerzitě ve Štýrském Hradci (*Karl-Franzens-Universität Graz*) věnuje především ústavnímu právu a který v současné době vede vědecký institut státní správy (*Institut für Staatsorganisation und Verwaltungsreform*), se očima právníka zaměřil na sdílené kulturní, náboženské a humanistické hodnoty, zmíněné v preambulě ke Smlouvě o Evropské unii, a na jejich význam pro utváření unijní identity (*The Future Legal Relevance of the Cultural, Religious and Humanist Inheritance of Europe*). Jako třetí vystoupil v tomto panelu docent *Josef Blahož* z Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky, známý rovněž svým zaměřením především na ústavní právo. Docent Blahož se ve svém příspěvku zabýval vzrůstající rolí Evropské unie v oblasti sociálního blahobytu (*European Union and Welfare (Social) State – Reforms and Transformation*). I po tomto panelu následovala debata zaměřená na koncepční změny v pojetí některých práv, garantovaných z titulu unijního občanství.

Závěrečný panel prvního dne byl věnován ochraně základních lidských práv v unijním právu a jeho interakci s dalšími právními režimy, které jejich ochranu rovněž garantují (*European Citizenship and Human Rights. New Challenges for the European Union in the Field*

of Protection of Fundamental Rights). Tento panel moderovala docentka *Naděžda Šišková*, předsedkyně ČAES a dlouholetá vedoucí katedry evropského práva na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, která se na problematiku základních práv specializuje a publikovala na toto téma celou řadu odborných prací. S obecnějším úvodem do problematiky právního státu a vlády práva (*The EU and the Rule of Law – Dealing with a Rule of Law Crisis in the Member States*) vystoupil v úvodu profesor *Werner Schroeder*, vedoucí Institutu pro evropské a mezinárodní právo (*Institut für Europrecht und Völkerrecht*) na innsbrucké univerzitě. Další dva příspěvky se týkaly vztahu unijního a mezinárodního práva v oblasti ochrany základních práv. Profesor *Pavel Šturma*, vedoucí katedry mezinárodního práva na pražské právnické fakultě, se pohledem experta na mezinárodní právo zaměřil na vztah unijní Listiny základních práv, evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a národních ústavních systémů (*Protection of Fundamental Rights in the EU: How Many Levels?*). Již zmínovaný *Emil Ruffer* z ministerstva zahraničních věcí pak pojednal o perspektivách přistoupení Evropské unie k Úmluvě (*The Accession of the EU to the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*), a to pohledem osoby detailně obeznámené s procesem vyjednávání tohoto přistoupení. Právě na změny, které by přistoupení EU k Úmluvě mohlo přinést v institucionální i ryze praktické rovině, se pak soustředila většina následné diskuze.

Druhý den konference byl věnován otázkám souvisejícím s Východním partnerstvím. První panel se zabýval obecně problematikou asociačních dohod, se zvláštním zaměřením na dohodu s Ukrajinou (*The EU, the Czech Republic and external relations. Perspectives of the Eastern Partnership. The destiny of the EU – Ukraine Association Agreement. The Association Agreements with other states of Eastern Partnership*). Diskuzi moderoval *Michal Petr* z olomoucké právnické fakulty, který se ve své odborné praxi zaměřuje zejména na ekonomické aspekty evropské integrace, díky svému mnohaletému působení na Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže především na otázky soutěžního práva a regulace síťových odvětví. Jako první vystoupil diplomat *Petr Mareš*, zvláštní zmocněnec pro Východní partnerství, který se, z pohledu České republiky, zabýval nejen dosavadními zkušenostmi s jeho fungováním, ale zejména nezbytnými změnami v přístupu do budoucna (*Eastern Partnership: the Czech Contribution to the Development Policy*), včetně více diferencovaného přístupu vůči jednotlivým státům. Docentka *Liudmyla Falalieieva* z kyjevské *Academy of Advocacy of Ukraine* se pak zabývala konkrétními změnami, které s sebou asociační dohoda přináší (*Adaptation of the Eastern Partnership to the New Geopolitical Realities: Legal Aspects*). Následná debata se pocho-pitelně netýkala jen čistě právních aspektů Východního partnerství, ale reflektovala aktuální situaci na Ukrajině.

Konkrétním změnám v právním řádu, které musí Ukrajina v souvislosti s Asociační dohodou uskutečnit, se podrobně zabýval závěrečný panel (*Rule of Law, Human Rights and Approximation of Laws as a conditio sine qua non for Acceptation of Duties of the Associated State*). Moderátorem byl *Ondrej Hamulak*, proděkan olomoucké právnické fakulty. Panelu se zúčastnily čtyři zástupkyně z ukrajinské akademické sféry. Jako první se svým příspěvkem na téma reformy soudnictví (*The Reform of the Judicial System of Ukraine – in Accordance with the Standards of the Quality of Justice*) vystoupila profesorka *Natalia Kuznietsova* z katedry civilního práva právnické fakulty *Taras Shevchenko National University in Kyiv*; její vystoupení doplnila docentka *Olena Zaharova* z katedry soudnictví s příspěvkem na téma přístupu k soudům a obecně domáhání se spravedlnosti (*The Access to Justice and its Integral Parts under the Ukrainian Legislation*). Docentka *Oksana Grabovska* z téže univerzity se na problematiku civilního soudnictví zaměřila z hlediska naplňování požadavků Evropské úmluvy (*European Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and its Applica-*

tion in the Civil Proceedings in the Ukraine). Závěrečný příspěvek docentky *Lydie Gruzinové* z kyjevské *Academy of Advocacy of Ukraine* se týkal aproximace v oblasti pracovního práva (*Influence of EU Law on the Reformation of the Labour Legislation of Ukraine*).

Letošní výroční konference ČAES si udržela kvalitu, nastavenou již v minulých letech, a potvrdila, že se nejen v české, ale i evropské rovině jedná o velmi významnou akci, která poskytuje prostor pro důkladné prodiskutování aktuálních témat i pro navazování osobních kontaktů. Vybrané příspěvky přednesené na této konferenci budou publikovány v časopise *European Studies – The Review of European Law, Economics and Politics*, který vydává CAES ve spolupráci s nakladatelstvím Wolters Kluwer.

Výroční konference ČAES jsou již tradičně vedle odborných debat spojeny i se slavnostním předáním cen této asociace. V letošním roce předsedkyně ČAES docentka *Naděžda Šišková* vyznamenala za významný přínos k rozvoji evropských studií profesora *Oldřicha Dědka* z Institutu ekonomických studií FSV UK v oblasti ekonomie, a dále v oblasti práva profesora *Michala Tomáška* a profesora *Pavla Šturmu* z pražské právnické fakulty.

Vzhledem k úspěchu konference a velké náročnosti její přípravy pokládám za vhodné závěrem zmínit organizátory konference, kterými byly pod vedením doc. *Naděždy Šiškové* prof. *Eva Cihelková*, JUDr. *Ondřej Hamulak*, Mgr. *Lenka Lukovičová*, doc. *Běla Plechanovová*, JUDr. *Emil Ruffer*, který přípravu a průběh konference koordinoval za spoluorganizátora – Ministerstvo zahraničních věcí, a prof. *Fausto de Quadros*.

JUDr. Michal Petr, Ph.D.

Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci